

Kleine Jan specialiseert zich in fotografie voor de nieuwe media In het oog van de digitale ontwikkelingen

De opgang naar zijn studio zou ik moeten zoeken in het Keizerrijk, een steeg naast het voormalige pand van het Algemeen Handelsblad, rechts van het café dat vroeger bekend stond als journalistencafé Scheltema. ‘Café Scheltema,’ schreef journalist Henk Hofland, ‘was ooit een hoofdkwartier van de bohème, van kunstenaars, schrijvers en ook journalisten. Scheltema was een van die plaatsen waar aan de avond van elke werkdag de geest van de tijd kristalliseerde.’

Het Keizerrijk blijkt door te lopen tot aan de Singel waarvan de huizen in de verte zichtbaar waren. ‘Het opgegeven nummer ontbreekt in de nummering van de deurbellen, maar de juiste zit naast een deur als je even verder de steeg inloopt’, zegt Kleine Jan, wanneer ik hem op zijn mobieltje bel. Boven Scheltema zat in de vijftiger jaren het creatieve drietal Ferrée, Frenkel Frank en De Boer, een hotspot in de reclamewereld, conceptbedenkers en copywriters. Scheltema was toen een smeltkroes van dat soort jongens, samen

met de journalisten en fotografen van het Algemeen Handelsblad, de kranten van de overkant en het reclamebureau Dela-Mar links op de postzegelmarkt. Met De Boer en Ferrée zou ik later nog intensief samenwerken, en aangestuurd door hen goeie campagnes maken. Vijftig jaar later zou ik van Kleine Jan horen. Hij doet de deur open, en blijkt niet echt klein te zijn. “Waarom word je dan zo genoemd?” vraag ik. “In mijn kring is er nog een Jan, en die is echt groot,” zegt kleine Jan Enning glimlachend.

‘Kleine Jan’ Enning in zijn studio.

Het oude gebouw van het Algemeen Handelsblad.

Nieuwe media

Het Algemeen Handelsblad was onze krant thuis en nog steeds, maar in het gebouw was ik nooit binnen geweest, op die ene keer na om iets af te geven voor Hans van Mierlo, die toen bij Het Handelsblad werkte. Achter de deur van de

Samen met studenten van het AMFI (Amsterdam Fashion Institute) kwam deze serie tot stand. “Het is altijd fijn samenwerken als de taken goed verdeeld zijn. Zo was er op deze set een stylist, visagist en art-director. Ik houd me dan alleen bezig met licht en het model.”

Carel de Reus:
Johan Matser
Projectontwikkeling. "Het
kiezen van het juiste
moment is altijd belang-
rijk. Bij een persconferen-
tie worden er ook alleen
foto's gemaakt op het
moment dat de persoon
zijn bril goed zet, een krie-
bel bij de neus wegwerkt,
maar niet als de teksten
van het persbericht wor-
den voorgelezen. Juist op
die momenten kan een
beeld interessant worden,
met een onverwachte
wending of blik in het
beeld."

Referentie fotografie voor de nieuwe game van Guerilla Games 'KillZone 2'. Foto's dienden als referentie om in 3D te worden nagebouwd. Om zo zacht mogelijk licht te krijgen heb ik voor deze shot een lichttent gebruikt. De tijd was kort, per wapen had ik vijf tot tien minuten.

Mels Krauwel:
Rijksbouwmeester.

Reportage van Market Garden (1995) te Nijmegen. 'Toevallig was ik in Nijmegen en kwam ik een klasgenoot tegen, Norbert Voskens. Hij ging met de veteranen mee, op het amfibievoertuig de Waal over. In zijn enthousiasme haalde hij mij over, gaf me twee Tri-X films en dit werd het eindresultaat. Geen digitale nabewerking, maar doordrukken in de doka.'

dienstingang staan fietsen en brommers, stellingen en verstofte spullen. Jan gaat voor me uit een trap op, ik maak een foto van de ruimte waar vroeger de drukpers heeft gestaan, nu een opslagruimte, een pakhuis. De redactielokalen en kantoorruimten zijn verbouwd, opnieuw ingedeeld. Trap op, trap af. De kamer die Jan deelt met drie maten die nu afwezig zijn, een eigentijds centrum van communicatiespecialisten in een nieuw tijdgewricht, waarin kranten ook op een iPad gelezen kunnen worden. De inrichting van de kamer geeft aan dat de nieuwe ontwikkelingen op een drempel staan. "In een boek over de filosoof Gurdjieff," vertel ik, "las ik hoe mensen die hem wilden ontmoeten, een afspraak met hem hadden in een moeilijk te vinden kamer achter een café, een beetje zoals hier. Hij was een man van een nieuwe orde, de man van de 'vierde weg', waar veel mensen erg benieuwd naar waren." Het treft me dat ik met deze kennismaking

ook in een andere dimensie ben terecht gekomen. In de reclamewereld zijn veel bureaus verdwenen, de business van de meeste fotografen is aanzienlijk teruggelopen, of helemaal verdampt, of ze doen helemaal heel iets anders. "Ik heb gehoord dat je een opleiding hebt gevolgd tot fotograaf, maar dat je ook een crack bent in webdesign, en je helemaal hebt geconcentreerd op die nieuwe vormen van communicatie."

De fotograaf als ingenieur

Enning geeft mij zijn kaartje. 'Ing. ma. Jan Enning, interaction designer - fotograaf. Kleinejan.org'. Ingenieur? "Ja, ingenieur, omdat mijn faculteit onder (KMT) Kunst Media en Technologie viel, kreeg je bij het behalen van je diploma een ing.-titel. De ma.-titel kreeg ik na mijn master-jaar in Portsmouth. Dit was een postacademisch jaar waarin je binnen een internationale projectgroep een aantal opdrachten kreeg, met budget, werkruimte en een aantal

Reportage van BOOST
(2006) georganiseerd
door Architectuur Lokaal,
www.arch-lokaal.nl.

Zelfportret, KaBK. "Dit
is een van mijn eerste
werken op de computer.
Photoshop 2.5 was net
uit en je had eindelijk
layers! Dit bestand was
3 Mb groot en moest
op 2 floppy's worden
verdeeld om er later ver-
der mee te werken op
een andere computer.
Tegenwoordig is één
RAW bestand alleen al
20 tot 30 Mb."

(links) Flyer foto voor een danstrio in opdracht van Muiderpoort Theater Amsterdam. 'Soms word je gebeld met de vraag of je niet even 'snel' een foto kan maken. Meestal sla ik dit af, maar bij non-profit organisaties is dat anders. Daar werken mensen vaak belangeloos mee omdat ze erin geloven. Dan is het ook veel leuker een shot te doen. Je krijgt dan ook altijd card blanche. Wie wil dat nou niet?'

(rechts) Boekpresentatie van Phaidon 'Gothic Lolita'.

opdrachtgevers," zegt Jan Enning. De Ingenieur maakt koffie. Ik zeg hem dat ik eerst zijn werk wil zien en daarna over de weg wil horen die hij heeft afgelegd. Relaxed zet hij de computer aan en draait het grote scherm in mijn richting. Maar we praten eerst over het samenspel van de beeldbedenker, de fotograaf, de beeldbewerker en de beeldverwerker, die als team in één persoon vooraf het concept van het beeld bedenkt en de voorwaarden kent, de grootte, de mate waarin al of niet close wordt gefotografeerd, van de grootte van de impact, de al of niet eenvoudige compositie met een zeggingskracht die optimaal is op het gegeven formaat. Als fotograaf ken je de mogelijkheden van de belichting, en de mogelijkheden van de postproductie, en als verwerker van je

eigen beelden weet je welke stijl en sfeer je wil creëren. Ik maak een foto, die klein in het interview zal worden gebruikt, waarop Jan te zien is als geïnterviewde, met het beeldscherm, en als achtergrond de ramen waardoor we uitkijken op een binnenplaats. "Ik maak geregeld banners; strookjes van 960 pixels breed en 80 hoog, 960 is de uitgekende breedte die een goeie maat is voor veel browsers." Jan laat zijn website zien die gemaakt is in 'Drupal'. Een portret van Jo Misdrom komt voorbij, een oude bekende reclamefotograaf die naast de fotografie voor zijn klanten ook les gaf aan de academie in Den Haag: Koninklijke Academie Beeldende Kunst Afdeling Fotografie. "Misdrom was mijn docent in Den Haag. Hij leerde mij hoe je altijd een

appeltaart in de foto moest hebben. Er moet altijd een centraal punt zijn in een foto waar het om gaat, en de rest is ter versterking of 'aankleding van'. Bij een groepsportret van twintig man, was zijn stelling, speelde de appeltaart altijd een centrale rol. Daarbij ging het altijd om één of twee mensen in die hele scène, waar de rest dan op inspeelde. Zo kwam je er achter hoe lastig dat was en hoe je die mensen kon regisseren."

Ilford Multi Grade

Had je dat altijd gewild, fotograferen? Enning: "Mijn vader had vroeger een eigen doka. Die spullen vond ik op zolder, die vond ik wel interessant maar ik wist niet wat ik er mee moest. Ik was toen dertien of zo. Een vriend van mijn broer zat op

In opdracht van T88 (www.technologies88.com): productfoto's van de DGC (Digital Golf Coach), waarmee men de swing tot in perfectie kan oefenen. 'Bij productfotografie gaat het om het product en niets anders. Men kan zich niet veroorloven krasjes of deukjes te laten zien. Het materiaal werkt niet altijd mee. Zo laat dit plastic licht door en wordt de schaduw rozerood. Dit moet digitaal opnieuw worden aangezet in Photoshop en de lijnen van het product rechtgezet zodat hij er nog strakker uitziet.'

Productfoto's voor het tassenmerk TooBee (www.toobee.nl).

"Productfoto's klinkt soms saai, maar als je eenmaal in de studio staat en je glimmertjes wil hebben op de juiste plekken van een tas, is die saaiheid helemaal verdwenen. Dan hoop je dat je opdrachtgever niet komt kijken hoe je de foto hebt gemaakt.

Want dat is vaak een raar en rommelig gezicht, met al die lichtschotjes en stukjes wit papier overal opgeplakt.

Maar het gaat om het eindresultaat en niet de weg er naartoe."

de academie in Den Haag en die legde me uit hoe ik een film moest ontwikkelen. Ik ben toen aan de slag gegaan met de oude Pentax van mijn vader en ging ontwikkelen. Ik leerde van die vriend van m'n broer hoe ik op Ilford Multi Grade papier met die filters kon printen op de academie. Dat vond ik leuk en interessant. Ik ben toen meer gaan fotograferen. Ik zat toen op de mavo, dat was onvoldoende om iets in de fotografie te gaan doen. Voor de Rietveld moest je havo hebben. In Den Haag zeiden ze: kom maar langs. Mijn werk vonden ze goed. In de tweede ronde kreeg ik te horen dat mijn werk te goed was om me niet aan te nemen, maar ik moest wel een test doen om te laten zien of ik wel slim genoeg was. Die test heb ik gehaald. Met m'n mavo zat ik dus op de academie en was daar de jongste student. Ik huurde in Den Haag een kamer, die door mijn ouders werd betaald. Het was armoe, maar ik heb er veel geleerd. Op de Prinsessegracht, zo had ik gehoord, stonden computers waarop je kon beeldbewerking kon doen, 'photoshoppen'. Daar ben ik gaan kijken met Iwan Baan.

We hadden helemaal geen verstand van wat we deden, maar zo is het gekomen. Ik ben steeds meer gaan fotograferen, en zodra dat kon ging ik m'n negatieven digitaliseren."

Digitaal verder

"Het liefst ging ik natuurlijk digitaal fotograferen, maar dat kon in die tijd nog helemaal niet. Ja, op postzegelformaat. Intussen ben ik wel steeds meer digitaal gaan werken. Het eerste jaar had ik het meeste digitaal geprint, en het tweede jaar ging ik steeds meer op de computer werken, en ook interactief, met animatie en met geluid. Iwan en ik hebben toen beiden een presentatie gemaakt. Bij mijn beoordeling had ik ook niets uitgeprint maar liet het op een beeldscherm zien. Maar dat werd niet gewaardeerd. 'Wij moeten een print in onze handen hebben', was de reactie. Daarom kreeg ik ook geen cijfer. Dan heb je twee keuzes, of een jaar overdoen, of weggaan. In die tijd was ik nog niet zo mondig, dus ben ik gestopt. Het was een ramp. Ik wilde verder en ik wist dat ik op de goede weg was. Toen ben ik naar Interaction Design op de HKU gegaan, om me daar te bekwamen in alles wat met multimedia en computers te maken had. Toelatingsexamen gedaan en aangenomen, aan de dependance in Hilversum, KMT 'Kunst Media en Technologie', met de richting 'Interaction Design'. Hier heb ik een Master gedaan in samenwerking met de Universiteit in Portsmouth. Op de academie werd me niet verteld wat en waar ik wat kon doen met m'n kennis en m'n talent. En hoeveel je dan verdient. Maar dat schijnt er bij te horen. Ten opzichte van de HKU en KaBK was de KaBK veel meer bezig met vorm en dialoog, met elkaars werk bespreken en

Voorbeeld van productfotografie en de beeldbewerking.

beschrijven. Daar leer je heel goed kijken en bekritisieren. Bij een bespreking werd al het werk op tafel gelegd en moesten de studenten het werk van 'goed' naar 'slecht' ordenen. Belangrijk was de onderbouwing. Deze manier van werk bespreken ontbrak geheel op de HKU. Als je daar een kritische noot had op werk van een medestudent, werd dat wel eens gezien als een aanval. Terwijl ik probeerde een open discussie te vormen. De HKU in die tijd was gericht op productie. Vorm en dialoog ontbraken teveel naar mijn idee."

Onvoorbereid zelfstandig

"Bij de HKU had ik veel vrije tijd, omdat ik een heleboel vakken al had gehad en ze daarom niet meer hoefde te volgen. Die tijd heb ik benut voor zelfstudie en daar kreeg ik ook alle gelegenheid voor. Het was in de tijd van die internetbubbel. Al heel gauw rolde ik vanzelf de freelance-wereld binnen. Ik had de tijd om veel zelf te ontdekken en te creëren. Ik probeerde met de techniek iets met de beelden te doen; installaties, gemanipuleerde objecten die reageren, heel spannend. Maar ik heb nooit de keus kunnen maken voor alleen maar fotografie, of alleen maar ontwerpen, want ik vond de techniek zo boeiend. Zo ben ik nu bezig met een 3D-camera, waarmee ik een 2D-foto kan maken, bijvoorbeeld een persoon op een stoel op een draaiplateau waarvan ik één verticale strook fotografeer, waarna ik de stoel een stukje draai en dan weer een foto maak, enzovoort. Totdat ik de hele persoon 'uitgerold' heb gefotografeerd. De functionele toepassing daarvoor moet ik nog zoeken, maar heel leuk is het wel!"

www.kleinejan.org ■

Voorbeeld van beeldbewerking.